

ADUNAREA NAȚIONALĂ DE LA ALBA-IOULIA (1 DECEMBRIE 1918). IMPLICAȚII ȘI SEMNIFICAȚII

de GHEORGHE I. FLORESCU

În trecerea ireversibilă a timpului, unele evenimente sau fapte, demne de a dăinui peste secole, au intrat în conștiința epocii în mod firesc, constituindu-se, dintru început încă, în date care, dincolo de valoarea lor simbolică, s-au impus ca pietre de hotar între două epoci, ori ca momente de început ale unor noi etape ale evoluției istorice. 1 Decembrie 1918 reprezintă, așa cum s-a subliniat adeseori, o „zi unică în istoria neamului românesc, care a realizat odată pentru totdeauna dorința poetului Mureșanu : deșteptarea din somnul cel de moarte în care ne adănciseră stăpînitorii de ieri”¹. Această zi, devenită azi simbolică, a marcat încununarea firească a ascensiunii tuturor românilor, către acea clipă a adevărului unic, cînd România avea să devină ea însăși, ocupîndu-și locul ce i se cuvenea, dintotdeauna, în concertul țărilor civilizate ale Europei. Înfăptuirea statului național unitar român conferea acestui popor prerogativele indispensabile afirmării sale plenare, angajîndu-l pe calea unei evoluției distincte, înnoitoare și complexă, care-i permitea, în sfîrșit, să-și releve măsura adevărată a disponibilităților manifestate în domeniul vieții economice, sociale, politice sau culturale. Intrarea României în rîndul statelor ce-și desăvîrșiseră unitatea națională rezerva acestei țări un viitor aparte, hărăzindu-i un rol distinct în ansamblul civilizației europene. Pentru prima dată, România se prezenta în fața lumii întregă și unită, realitate consfințită de rezoluțiile adoptate în cursul anului 1918².

Realizarea unității depline a reprezentat, dintotdeauna, condiția

¹ *Dezbaterile Senatului*, ședința din 1 decembrie 1934, p. 49 (în continuare vom cita D.S., după care vom da data ședinței).

² Mircea Mușat, Ion Ardeleanu, *Viața politică în România. 1918—1921*, Ediția a II-a, București, Ed. politică, 1976, p. 25—26.

sine qua non a propășirii poporului român. Căci, așa cum conchidea Georges Clemenceau, „nici o națiune nu-și poate măsura, nu poate ajunge la întreaga ei dezvoltare intelectuală și să contribuie demn la comuna comună a cunoștințelor și frumuseților omenești, fără unitatea națională”³. De aceea, întreaga înaintare în istorie a acestui neam s-a confundat cu lupta pentru înfăptuirea unității naționale. Numai așa se explică perenitatea neobișnuită a acestui popor așezat la „răscrucea furtunilor”. „Oricari alții, sublinia N. Iorga, s-ar fi risipit în lume. Pentru mai puțin se părăsesc și cele mai dulci patrii. Noi am rămas. Cu sabia în mină de strajă la toate zările, iar, când s-a frânt o clipă, ca să se lege din nou, tainic, oțelul, am întins brutalității arma subțire a inteligenței noastre”⁴. Aceasta este explicația miraculoasei dăinuii a românilor pe aceste pământuri, rivnite de atîția și în atîtea rinduri⁵.

Indiferent de vitregia vremurilor, sau de existența granițelor arbitrar care i-au despărțit secole de a rindul, românii au evoluat într-un ritm unitar, animați de aceleași idealuri, conștienți de dreptatea cauzei lor. Nu întîmplător s-a subliniat că „o națiune este conștiință națională. Cît valorează una, atît înseamnă cealaltă”⁶. Toate acestea au făcut posibilă acea dezlănțuire tumultuoasă de forțe, atunci cînd, odată cu declanșarea primului război mondial, aspirația desăvîșirii unității naționale devenise, în sfîrșit, realizabilă. Intuind sensurile profunde ale mutațiilor istorice care se anunțau, românii au înțeles chemarea timpului, acceptînd cele mai înalte jertfe, cu gîndul la victoria ce le va consfinți unitatea națională. La data declanșării războiului, „fiori cumpliți au cuprins întreg poporul de dincolo de Carpați”, în așteptarea deciziei ce urma a fi adoptată la București⁷. Iar atunci cînd România a hotărît să intre în „marea furtună, convingerea tuturor era aceea că participarea la confruntările de foc ale războiului era o *datorie*, ce urma a realiza „visul cel mare de împlinire”⁸. Însuflețiți de aceleași idealuri, românii de pretutindeni au simțit aceeași tainică chemare, astfel încît, odată declanșat războiul, „ținuturile dunărene s-au dus la apelul fraților care sufereau subjugăți de zeci de veacuri sub dominațiuni vitregi ale marilor împărății opresoare”⁹, așteptate, peste munți, de „purătorii neînfrinți ai stindardului

³ Cf. Take Ionescu, *Pentru România-Mare. Discursuri din războiu, 1915—1917*, București, 1919, p. 348.

⁴ „Neamul românesc” din 23.VI.1940, p. 1.

⁵ „Românul” (Arad) din 11/25.VI.1911, p. 1.

⁶ *Deczbatelile Adunării Deputaților*, ședința din 17 decembrie 1919, p. 175 (în continuare vom cita D.A.D., după care vom da data ședinței).

⁷ D.S., 10 decembrie 1921, p. 79.

⁸ Cf. Alexandru Vasiliu-Tătăruși, *Focul cel mare. Amintiri din primul război mondial (1916—1918)*, Iași, Ed. Junimea, 1978, p. 25—26.

⁹ D.S., 1 decembrie 1926, p. 71.

aspirațiilor noastre naționale în viforul tuturor împrejurărilor istorice¹⁰. Unirea sufletească realizată, apoi, în focul luptelor a îmbogățit zestrea idealurilor comune, prefațind momentul în care românii din Transilvania își vor putea rosti, în fața lumii, hotărîrea lor de a se uni cu Țara. Atunci însă cînd deasupra tranșelor, orizontul începuse a se lumina, românii de peste munți, înțelegînd că sosise clipa sentințelor decisive, au făcut totul pentru a răsplăti sacrificiile acelor care eliberaseră toate pămînturile românești, pregătind unirea Transilvaniei cu România. Astfel, la 18 octombrie 1981, Partidul Național Român, convins de iminența dezmembrării monarhiei bicefale, aducea la cunoștința Parlamentului maghiar hotărîrea românilor din Transilvania de a-și orîndui singur viitorul¹¹. La scurt timp, manifestul Consiliului național român, din 6 noiembrie 1918, afirmînd aceeași năzuință, sublinia faptul că în urma războiului abia încheiat, „a învins ideea, că fiecare națiune să dispună liber asupra sorții sale, să fie egal îndreptățită și fiecare om să aibă aceleași drepturi”¹². În virtutea acestor principii, s-a impus ideea convocării unei adunări naționale, care să hotărască unirea Transilvaniei cu România. Făcînd cunoscută Europei atitudinea mișcării naționale românești, Marele Sfat al națiunii române se adresa popoarelor lumii, prin acel cunoscut manifest din 18 noiembrie, conchizînd că „națiunea română din Ungaria și Transilvania speră și așteaptă că în năzuința ei pentru libertate o va ajuta întreg neamul românesc, cu care una vom fi de aici înainte în veci”¹³. Conștienții de faptul că realitățile evidențiate de războiul ce abia se încheiase se vor repercuta asupra evoluției viitoare a tuturor statelor lumii, semnatarii acestui document, ce exprima voința unui neam, au publicat, la scurt timp, textul convocării Marii Adunări naționale de la Alba Iulia. Constituînd unul dintre actele pregătitoare ale unirii Transilvaniei cu România, această convocare preciza că „istoria ne cheamă la fapte. Mersul irezistibil al civilizației omenești a scos și neamul nostru românesc din întunericul robiei la lumina cunoștinței de sine. Ne-am trezit din somnul de moarte și vrem să trăim alături de celelalte națiuni ale lumii, liberi și independenți. În numele dreptății eterne și a principiului liberei dispozițiuni a națiunilor, principiu consacrat acum prin evoluția istoriei, națiunea română din Ungaria și Transilvania are să-și spună cuvîntul său hotărîtor asupra sorții sale și acest cuvînt va fi respectat de lumea întreagă”¹⁴. Publicarea acestei convocări a avut un ecou deosebit în rîndul tuturor

¹⁰ D.A.D., 1 decembrie 1924, p. 425.

¹¹ *Marca Unire de la 1 Decembrie 1918*, București, 1943, p. 24.

¹² *Ibidem*, p. 28.

¹³ *Ibidem*, p. 43—44.

¹⁴ *Ibidem*, p. 49.

celor care vedeau actul unirii Transilvaniei cu România ca pe o formă de manifestare a voinței naționale. Însuflețiți de perspectiva împlinirii *Marii Uniri* — „chestia sfântă a națiunii române” —, toți așteptau ziua când, în sfârșit, își vor putea rosti vrerea în fața întregii Europe¹⁵. Într-o chemare a Consiliului național român din Blaj se sublinia: „frați români, bucurați-vă! Lanțurile sclăviei s-au prăbușit în tină și neamul nostru își înalță fruntea obidită de pină acum și privește în jur de sine ca popor liber ce singur are dreptul de a dispune asupra sorții sale”¹⁶. Conștienți de semnificația înaltă a zilelor pe care le trăiau, fruntașii politici transilvăneni remarcău că acelea erau „cele mai însemnate zile, din cîte au fost vreodată pentru neamul românesc din Transilvania și Ungaria. Sunt zilele în care se croiește soarta și viitorul obiditului și mult încercatului nostru popor”¹⁷. Tocmai de aceea, atunci cînd data convocării Adunării naționale devenise cunoscută, apelurile care chemau pe toți românii la Alba Iulia precizau că 1 decembrie „e ziua cînd se va hotări asupra sorții noastre pentru o veșnicie”¹⁸. Ca de atîtea ori în istorie, cum remarcă Titu Maiorescu, cu un deceniu înaintea declanșării primului război mondial, și de această dată se verifica principiul după care, întotdeauna, „nu împrejurările dinafară hotărăsc, ci repercutarea lor în sufletele oamenilor”¹⁹. Iar oamenii tuturor pămînturilor românești s-au îndreptat către cetatea care-i unise pentru prima dată sub Mihai Viteazul, impunînd celor ce urmau a structura noua hartă a Europei, un act al voinței unanime a unui popor decis să-și orînduiască un nou curs evoluției sale istorice. Hotărîrile adoptate la 1 decembrie 1918 au consfințit unirea Transilvaniei cu România, înainte ca forumul internațional ce urma a se întruni la Paris să-și fi deschis lucrările, astfel încît, Conferința de pace n-a avut decît să recunoască autenticitatea unui document ce consemna o realitate.

Cu toate greutățile întîmpinate²⁰, la „Golgota Neamului Românesc”, cum a fost numită vechea cetate istorică de pe malurile Mureșului, au fost prezenți 1228 de deputați, reprezentînd atît circumscripțiile electorale din județele Transilvaniei, cît și toate organizațiile po-

¹⁵ Al. Porțeanu, *Lupta revoluționară a maselor populare din județul Carș-Severin pentru unirea cu România* — (documente din arhivele Consiliului Național Român. 1918), în *Banatica*, Reșița, IV, 1977, p. 320.

¹⁶ *Consiliul național român din Blaj (noiembrie 1918 — ianuarie 1919). Protocoale și acte*, vol. I, Cluj-Napoca, Ed. Dacia, 1978, p. 194.

¹⁷ *Ibidem*, p. 198.

¹⁸ *Ibidem*, p. 48, 201.

¹⁹ Titu Maiorescu, *Critice*, București, Ed. pentru literatură, 1966, p. 556.

²⁰ *Unirea Transilvaniei cu România, 1 decembrie 1918*, Ediția a II-a, București, 1972, p. 662.

litice, economice, culturale, militare, universitare etc., de pe întreg teritoriul românesc aflat în afara granițelor țării²¹. Printre cei peste 100 000 de participanți, se numărau fruntași ai mișcării naționale, membrii ai Partidului Național Român și ai Partidului Social Democrat, intelectuali progresiști, muncitori organizați, plugari, reprezentanți ai unor numeroase reuniuni profesionale etc., astfel încât, mulțimea adunată pe locul de supliciu a lui Horia și Cloșca întruchipa voința tuturor claselor și categoriilor sociale. Nu era prima dată când românii se dovedeau a fi un popor vrednic și perseverent, însuflețit nu de avânturi conjuncturale, ci de sentimente adânci și trainice, în stare să fundamenteze opere durabile²². Abia întorși la vetrele lor, după re-și câștigaseră pe cîmpul de luptă dreptul de a trăi liberi, românii din Transilvania s-au îndreptat către Alba-Iulia ca spre un loc de sfat, unde urmau a-și orîndui viitorul. Demonstrînd o maturitate politică deosebită, conferită de dreptatea cauzei pentru care luptaseră, românii adunați în vechea cetate a neamului au transformat acest loc al gloriilor și al suferințelor trecute, în centrul *Unirii celei Mari*.

Prin structura sa complexă, prin forma sa de organizare, prin adeziunea unanimă a maselor, Adunarea națională de la Alba-Iulia, declarată drept *adunare constituantă*, a avut un profund caracter plebiscitar, ce urma a hotărî destinele viitoare ale populației majoritare de pe pămînturile transilvănene. Președintele Consiliului național român central, adresîndu-se delegaților ce reprezentau întreaga națiune, preciza că „poporul românesc este matur, își cunoaște chemarea sublimă în lumea civilizată”²³, fiind îndreptățit să-și aleagă singur calea evoluției sale ulterioare. Bineînțeles, aceasta nu putea fi decît una singură, relevată de adevărul istoric, care nu suportă a fi ignorat de nimeni și niciodată. Și, așa cum conchidea Vasile Goldiș, de la tribuna istoricei Adunări, „după drept și dreptate, românii din Ungaria și Transilvania dimpreună cu toate teritoriile locuite de dînșii trebuie să fie uniți cu regatul român”²⁴. Iar atunci cînd raportul proiectului de rezoluție anunța că „Adunarea națională a tuturor românilor din Transilvania, Banat și Țara Ungurească... decretează unirea acelor români și a teritoriilor locuite de dînșii cu România”²⁵, prin uralele care au răsunit la Alba-Iulia vorbea conștiința națională a românilor, întreaga lor istorie.

²¹ Const. Kiritescu, *Istoria războiului pentru întregirea României, 1916—1919*, Ediția a II-a, vol. III, București, p. 378; *Marea Unire de la 1 Decembrie 1918*, p. 53—75.

²² D.A.D., 12 iunie 1917, p. 632.

²³ *Marea Unire de la 1 Decembrie 1918*, p. 82.

²⁴ *Ibidem*, p. 94.

²⁵ *Ibidem*, p. 109-111 (textul integral al rezoluției).

Dealtfel, nu peste mult timp, se va afirma că la 1 Decembrie 1918, „ca pe vremea lui Avram Iancu, s-a auzit din sute de mii de piepturi voința de libertate, de unire cu frații Vechiului Regat, care toți într-un suflet au pornit să desrobească Ardealul și Banatul și s-au jertfit, fără cruțare, cu sutele de mii”²⁶.

Printre primele hotărâri adoptate la Alba-Iulia a fost aceea care proclama „deplina libertate națională pentru toate popoarele conlocuitoare”. Acest principiu, afirmat și respectat în întreaga perioadă a consolidării statului național unitar, a permis concentrarea tuturor energiilor țării, indiferent de naționalitate, în vederea propășirii acesteia²⁷. Declarația finală a celui „plebiscit al sufletelor” își propunea, apoi, „înfăptuirea desăvârșită a unui regim curat democratic pe toate terenele vieții publice”. Referindu-se la acest punct programatic, reluat deseori în discuția celor care mai târziu se vor afla la conducerea țării, un parlamentar transilvănean conchidea că „noi voim să creăm o realitate care să înfăptuiască visul unei Româнії democratice, o Românie de dreptate socială, de înfrățire și de solidaritate națională...”²⁸. Dealtfel, în chiar zilele unice ale celui decembrie 1918, vorbindu-se despre rezoluția adoptată, se sublinia că importanța acesteia rezidă nu numai în decretarea *Unirii*, ci și în formularea „unui program democrat”, ce exprima voința unei națiuni eliberate²⁹. Alături de acestea, documentul definitivat la 1 Decembrie 1918 prevedea sufragiul universal, pentru ambele sexe, libertatea presei, dreptul de asociere și de întrunire, precum și „libera propagandă a tuturor gândurilor omenăști”. Fără a uita că țaranul român a fost acela care suportat greutățile războiului, atât în tranșee, cât și în spatele acestora, rezoluția propunea înfăptuirea unei „reformе agrare radicale”. De asemenea, tot ca unul dintre principiile fundamentale ale noului stat român, se prevedea că „muncitorimii industriale i se asigură aceleași drepturi și avantagii, care sînt legiferate în cele mai avansate state industriale din Apus”. Același document reclama, apoi, înaintarea oricărui alt act oficial adoptat după conflictul abia încheiat, ca „în viitor să se elimineze războiul ca mijloc pentru regularea raporturilor internaționale”, recomandînd forurilor europene ce urmau a statornici principiile păcii, „ca dreptatea și libertatea să fie asigurate pentru toate națiunile mari și mici deopotrivă”. Așadar, cei adunați la Alba-Iulia, conștienți de sacrificiile incalculabile ale vieților pierdute pe atîtea cîmpuri de luptă,

²⁶ D.A.D., 1 decembrie 1925, p. 284.

²⁷ Idem, 1 decembrie 1932, p. 130 și 1 decembrie 1934, p. 71.

²⁸ Idem, 1 decembrie 1924, p. 428 și 23 decembrie 1928, p. 80.

²⁹ Vasile Th. Cancicov. *Impresii și păreri personale din timpul războiului României* vol. II, București, 1921, p. 684. ...

nu uitau să recomande ca raporturile internaționale să fie astfel ordonate încât să se excludă, pentru viitor, orice conflict militar. S-a remarcat, de altfel, că la 1 Decembrie 1918 „s-a vorbit prima dată de dezarmare; în Alba-Iulia am hotărât că războiul nu mai poate fi armă pentru tranșarea diferendelor internaționale; acolo s-a spus prima dată că popoarele trebuie să se înțeleagă pe cale pașnică”³⁰.

Dincolo de limitele interne ale acestei rezoluții-program, principiile avansate în vederea consolidării statului național unitar român se înscriu pe linia cerințelor de progres social-economic reclamate de acea epocă. Încă înainte de a prezenta textul rezoluției, cel ce o redactase preciza că „Unirea tuturor românilor într-un singur stat numai atunci va fi statornică și garantată prin istoria viitoare a lumii, dacă va răspunde tuturor îndatoririlor impuse prin noua concepție a vieții, prin duhul vremurilor nouă”³¹. Discutînd pe marginea programului adoptat la Alba-Iulia, unul dintre fruntașii transilvăneni observa că „numai un regim cu adevărat democratic ne poate întări țara și înălța neamul”³². Astfel se explică conținutul programatic al punctelor rezoluției din 1 Decembrie 1918.

Înmînînd regelui proclamația semnată la Alba-Iulia, Vasile Goldiș afirma că prin această ultimă manifestare a voinței de unire „s-a împlinit visul de o mie de ani al neamului românesc: Unirea într-un singur stat a tuturor românilor”³³. Răspunzînd, I.I.C. Brătianu exclama: „vă așteptăm de o mie de ani și ați venit ca să nu ne mai despărțim niciodată. Sunt în viața unui neam clipe de fericire atît de mari încît ele răscumpără veacuri întregi de suferință”³⁴. După o așteptare care a durat atîtea secole, așteptare care s-a constituit de fapt în timp al devenirii noastre, România ajunsese, cu adevărat, țara tuturor celor care purtau același nume, aveau același port, aceleași obiceiuri, aceleași vrieri, gîndeau la fel și vorbeau aceeași limbă.

Adunarea națională de la Alba-Iulia a intrat în conștiința românilor și deci în istoria neamului lor, încă din ziua desfășurării sale. Semnificația cu totul aparte pe care i-au conferit-o hotărîrile adoptate în „cetatea împlinirii visului nostru”³⁵ a impus ziua de 1 Decembrie 1918 ca dată de început a calendarului național al românilor. 1 Decembrie 1918 n-a fost înscris în paginile istoriei sau în articolele vreunui tratat internațional de către diplomația vremii. Acea zi de început de

³⁰ D.A.D., 1 decembrie 1932, p. 130.

³¹ *Marea Unire de la 1 Decembrie 1918*, p. 94—95.

³² *Ibidem*, p. 103.

³³ *Ibidem*, p. 131.

³⁴ *Ibidem*, p. 136.

³⁵ *Ibidem*, p. 115.

iarnă, încălzită de sufletele românilor adunați la Alba-Iulia, semnifică, așa cum observa Gh. I. Brătianu, „încununarea eforturilor de veacuri, susținute fără preget de avântul și de tainicele puteri sufletești ale unui neam, pe care conștiința unității lui etnice și culturale îl împingea, ca o chemare imperioasă a destinului său, spre desăvârșirea unității politice. Această chemare, pornită din adâncul veacurilor, a determinat pe românii din Ardeal să-și afirme, în ceasul istoric de la Alba-Iulia, voința de Unire”³⁶. Ziua de început a desăvârșirii naționale este considerată drept „marele și sfântul act de cuminecătură, de împărțășire a Ardealului cu roadele victoriei armate române...”³⁷. În înaintarea permanentă a popoarelor, intervin, cum e și firesc, momente în care se scrutează calea străbătută și se reconfortează energiile pentru ascensiunile viitoare. Adunarea națională din 1 Decembrie 1918 a reprezentat, cum s-a arătat, dealtfel, „o culme de regenerare, de reconfortare” în devenirea istorică a poporului român³⁸. Totodată, această întrunire de consultare a voinței naționale a constituit un act „care a răsplătit suferințele și jertfele atîtor generații, atîtea veacuri în trecut”³⁹. După o așteptare de secole și secole, sosise, în sfîrșit, clipa încoronării tuturor nădejdlor românești. Din multitudinea de semnificații ale acestui autentic forum național, Octavian Goga remarcă pe aceea după care „Adunarea de la Alba-Iulia rămîne ca o sinteză a înfrățirii organice, care a existat totdeauna în conștiința poporului nostru”⁴⁰, reprezentînd „o consecință logică a structurii noastre de gîndire care s-a desprins cu puterea fatalității din toate fibrele organismului nostru național”⁴¹. Plecînd de la numărul participanților și unanimitatea punctelor de vedere exprimate în fosta cetate a nădejdlor noastre dintotdeauna, George Sofronie vedea în Adunarea constituantă din vechiul Bălgrad, un „plebiscit spontan”, „de neprețuită valoare morală și juridică, ce s-a manifestat neîncetat, prin conștiința unei comunități de origine a românilor de pretutindeni, a unei comunități de destin...”⁴². Dealtfel, aceasta a și fost una dintre rațiunile esențiale ale celor care convocaseră „Adunarea Națională a națiunii române din Ungaria și Transilvania”. Cei 1228 de delegați, care reprezentau voința tuturor românilor din fosta monarhie austro-ungară, cărora li se alăturaseră peste 100 000 de participanți adunați din toate colțurile

³⁶ D.A.D., 1 decembrie 1932, p. 132.

³⁷ Idem, 1 decembrie 1921, p. 14.

³⁸ D. S., 1 decembrie 1926, p. 71.

³⁹ Idem, 1 decembrie 1932, p. 113, 117.

⁴⁰ D.A.D., 19 decembrie 1919, p. 191.

⁴¹ Octavian Goga, „...aceeași lupă : Budapesta-București, București, 1930, p. 292.

⁴² George Sofronie, *Semnificația juridico-istorică a Actului de la Alba-Iulia, în Transilvania*, an. 73, nr. 12, decembrie 1942, p. 949.

țării, s-au constituit, înainte de toate, într-un organism plebiscitar, cu însărcinarea expresă de a realiza un referendum, ale cărui rezultate urmau a reprezenta un argument fundamental în sprijinul cererilor pe care le va formula România la Conferința păcii. Referindu-se la același eveniment, filosoful I. Petrovici conchidea că „aceasta reprezintă o parte integrantă din unul din cele mai mari triumfuri pe care le-a înregistrat dreptatea pe pământ...”⁴³. Unui act de dreptate, poporul român i-a răspuns, cum era și firesc, cu sentimente dintre cele mai înalte, probînd, încă o dată, puterea și noblețea sa sufletească. Românii au interpretat conținutul rezoluției adoptată la Alba-Iulia, ca pe o expresie a dorinței lor de reconciliere cu celelalte naționalități ce trăiau în Transilvania. S-a precizat, nu o dată, că „poporul român, întrunit în mare entuziasm, în proclamarea acestei uniri, a înțeles să uite nedreptățile și suferințele trecutului, întinzînd mîna tuturor conlocuitorilor, o mîna frățească, înțelegînd să trăiască în viitor, în pace, în armonie, cu respectul drepturilor fiecărui cetățean, în granițele acestei țări”⁴⁴. La rîndul lor, naționalitățile conlocuitoare au aderat la actul unirii Transilvaniei cu România, recunoscînd justetea aspirațiilor românești, apreciînd înaltele sacrificii ale acestora și angajîndu-se să acționeze pentru punerea în practică a rezoluției-program votată la Alba-Iulia⁴⁵. Nu întîmplător, un parlamentar al unei naționalități conlocuitoare, ai cărei reprezentanți puteau fi întîlniți pe cîmpurile de luptă încă din toamna anului 1916⁴⁶, recunoștea că „nu a existat nici un motiv, care să fi constrîns Adunarea națională de la Alba-Iulia ca, în rezoluțiunea în care a îmbrăcat actul de unire, să adauge și principii privitoare la regimul minorităților etnice. N-a fost vorba atunci de o tactică, n-a fost vorba de nici un fel de oportunism, ci cu o putere elementară, așa precum din stîncă izbucnește apa curată a izvorului, a venit rezoluția din Alba Iulia în întregimea ei, din sufletul poporului român, reprezentat acolo, din sufletul plin de dragoste către națiunea mare română din care face parte, plin de dorul de unitate națională, dar și plin de înaltul sentiment de umanitate și frăție pentru toate popoarele conlocuitoare”⁴⁷. Declarațiile asemănătoare, făcute și cu alte ocazii, veneau să confirme o realitate indubitabilă⁴⁸. La rîndul său, cel ce deschisese Adunarea Națională de la Alba-Iulia, impresionat de sentimentele de solidaritate ale naționalităților conlocuitoare, se întreba: unde ați

⁴³ D.A.D., 1 decembrie 1934, p. 72.

⁴⁴ D.S., 1 decembrie 1932, p. 113.

⁴⁵ Cf. *Unirea Transilvaniei cu România. 1 decembrie 1918*, p. 681—687.

⁴⁶ Alexandru Vasiliu-Tătăruși, *op. cit.*, p. 61.

⁴⁷ D.A.D., 30 noiembrie 1929, p. 108.

⁴⁸ Idem, 18 decembrie 1919, p. 181 și 1 decembrie 1932, p. 137.

citit vreodată, în istoria popoarelor, adeziuni frumoase cum au făcut sașii din Ardeal, șvabii din Banat, slovacii din Nădlac, Ciaba și alte părți, care, din dragoste pentru această Unire, mulți au suferit și martiriu?⁴⁹

Unanimitatea punctelor de vedere exprimate în legătură cu semnificațiile Marii Uniri relevă faptul că aceasta a reprezentat, înainte de toate, un imperativ istoric. Nu puțini au fost cei care au evidențiat această trăsătură definitorie a momentului care consfințea voința de unire a tuturor românilor, într-un stat național unitar, ale cărui granițe să corespundă celor evidențiate de realitățile istorice. Așa, de pildă, în 1921, în plin proces de consolidare a adevăratei Români, se preciza că „Adunarea de la Alba-Iulia nu a fost numai o adunare înțimplătoare, ea a fost o necesitate istorică pe care nu a dictat-o numai descompunerea austriacă...”⁵⁰. Abordînd aceeași chestiune, George Sofronie afirma că „hotărîrea de la 1 Decembrie 1918, luată în cetatea istorică a neamului, are, mai presus de orice, semnificația unei sentințe drepte într-un îndelungat proces istoric”⁵¹. Acest adevăr axiomatic a fost evidențiat de toți cei care s-au referit la actul de voință, de gîndire și de trăire al celor adunați la Alba-Iulia. La 1 Decembrie 1918 se încheia un proces istoric început în secolul al XIX-lea. Dincolo de actele de vitejie demonstrate în încleștările de foc ale războiului, actul din 1 Decembrie 1918 „va rămîne, sublinia unul dintre vechi luptători transilvăneni pentru unitatea națională, cel mai mare act moral, act de vitejie morală a poporului român”⁵². Prin gestul lor emoționant, transilvănenii răsplăteau atît efortul neîntreput al tuturor generațiilor de martiri, cît și sacrificiile soldaților, al căror sînge vărsat în războiul abia încheiat s-a amestecat cu al celor căzuți pentru eliberarea națională. Prin implicațiile și semnificațiile sale multiple și profunde, unirea proclamată la Alba-Iulia a fost considerată, pe drept cuvînt, „încoronare a tuturor unirilor”⁵³. (subl. ns. — Gh. I. F.). Privit în contextul european, momentul acestei înlănțuiri sufletești exemplare s-a impus în conștiința epocii ca cea mai înaltă formă de afirmare a voinței și a demnității naționale. I. Lupaș, fruntaș al celor desemnați să rostească la Alba-Iulia voința românilor din Transilvania și istoric al unirii românilor, nota că „dintre toate manifestările suveranității naționale, fă-

⁴⁹ Idem, 1 decembrie 1932, p. 130.

⁵⁰ D.S., 10 decembrie 1921, p. 79.

⁵¹ George Sofronie, *op.cit.*, p. 949.

⁵² D.A.D., 27 noiembrie 1929, p. 40.

⁵³ Idem, 23 decembrie 1928, p. 79.

rimitate prin granițele nedrepte ale împărățiilor prăbușite, cea mai măreață a fost, fără îndoială, Adunarea de la Alba-Iulia nu numai prin covârșitoarea mulțime, care a luat parte la ea, dar și prin însuflețirea și prin demnitatea cetățenească a celor ce aduceau acum la matca României întregite partea cea mai de preț a Daciei lui Traian, pământul și poporul care prin vitregiile istoriei a fost ținut timp mai îndelungat în lanțurile cîrmuirilor străine și împiedicat a-și urma cursul firesc al unei dezvoltări nestingherite, în cadrele aceleiași organizații politice cu restul neamului⁵⁴.

Rezultat al unui îndelungat proces istoric, momentul unirii depline a reprezentat un act de maturitate și de afirmare al națiunii române. Destrămarea fostei monarhii bicefale a grăbit cursul manifestărilor de suveranitate națională, fără a constitui temeiul desfășurării lor. Evenimentul din 1 Decembrie 1918 a însemnat materializarea eforturilor tuturor acelora care, veac după veac, au luptat pentru înfăptuirea statului național unitar român. Fapta celor adunați la Alba-Iulia ni se relevă ca o demonstrație elocventă a trăinicieii legăturilor care i-au unit întotdeauna, pe românii de pretutindeni, în înaintarea lor firească spre unitate deplină, independență și progres. Alergînd spre cetatea unirii, românii din toate colțurile țării erau convinși că sosise clipa rostirii unanime a simțirii și a gîndirii lor. Ei se îndreptau spre Alba-Iulia nu pentru a primi răsplata cuiva sau pentru a se supune unei stări de fapt conjuncturale. Toți erau conștienți de forța gîndurilor, a sentimentelor și a brațelor lor, probată de-a lungul secolelor și afirmată în fața Europei, în războiul ce se încheiase. La Alba-Iulia, ei mergeau pentru a-și rosti, într-un glas, hotărîrea de a se uni cu Țara, hotărîre pe care o considerau ca pe un drept firesc și o îndatorire.

Sînt, acestea, tot atîtea argumente care demonstrează că unirea realizată la Alba-Iulia, într-un efort suprem al unei națiuni devenită liberă, este „incalculabil de mare și nu există putere omenească ce ar putea vreodată să distrugă opera aceasta sublimă”⁵⁵. Unirea realizată la 1 Decembrie 1918 nu a reprezentat „o unire teritorială, ci o adevărată contopire națională, în care cel mai aspru scrutaător nu poate desluși ceea ce a fost și ceea ce este”⁵⁶. Așa au visat-o toți românii, dintotdeauna, și așa au înfăptuit-o cei adunați la Alba-Iulia.

⁵⁴ I. Lupaș, *Istoria unirii românilor*, București, 1937, p. 368.

⁵⁵ D.S., 1 decembrie 1934, p. 49.

⁵⁶ *Ibidem*, p. 50.

L'ASSEMBLÉE NATIONALE D'ALBA-IULIA (LE 1-ER DÉCEMBRE 1918). IMPLICATIONS ET SIGNIFICATIONS

RÉSUMÉ

A la fin de la Première Guerre mondiale, la dissolution et l'effondrement de l'Empire Austro-Hongrois devenait une réalité. Dans une telle conjoncture internationale et dans l'ambiance de l'intensification de la lutte de libération nationale des Roumains de la Transylvanie, le Conseil National Roumain Central a convoqué *L'Assemblée nationale des Roumains*, à Alba-Iulia (le 1-er décembre 1918), où la Transylvanie a décidé sa union avec la Roumanie. L'acte historique de l'Union proclamée à Alba-Iulia, qui a consacré la réalisation de l'État national unitaire roumain, représente le couronnement de la lutte pour l'accomplissement de l'idéal national, une permanence dans l'histoire du peuple roumain.